

ČTVRTLETNÍK

ekologického sdružení

4 / 2002

Zavést používání recyklovaného papíru na státních úřadech (ministerstvech, krajských a městských úřadech), zvýšit míru recyklace této suroviny a vyvrátit předsudky, které kolem recyklovaného papíru panují – to jsou hlavní cíle kampaně ARNIKY Šetrné papírování.

K naplnění těchto cílů ARNIKA zorganizovala veselé happeningy před několika úřady. Před magistráty v Mostě a v Ostravě vyrostly lesíky z papíru, které měly poukázat na vysokou spotřebu papíru na úřadech. Zároveň jsme předali úředníkům výzvy „Recyklovaný papír i na Váš úřad“, ke kterým dostali jako dárek balík recyklovaného papíru vhodného k použití do kopírek a tiskáren, seznam největších distributorů a orientační ceník recyklovaného papíru. Kromě toho ARNIKA oslovila také úřady v Chomutově, Litvínově, Jirkově, Bílině, Opavě, Karvině, Frýdku-Místku a Havířově. Bez povšimnutí samozřejmě nezůstalo ani Ministerstvo životního prostředí, které litovalo, že se z legislativních důvodů nemůže přihlásit jako řádný člen do Koalice pro recyklovaný papír. Ministr Libor Ambrozek alespoň vyslovil Koalici veřejnou podporu a slíbil, že MŽP začne recyklovaný papír používat (jen co dojdou zásoby nerecyklovaného) a že se zasadí o jeho používání i na dalších úřadech. Ke Koalici se zatím připojilo 14 neziskových

organizací a obecní úřad Čepí. Na přelom listopadu a prosince se plánuje druhá vlna, ve které hodláme oslovit s pomocí aktivistů z různých míst celé ČR několik desítek dalších magistrátů, městských a krajských úřadů. Vstupujeme také do jednání s výrobcí kopírovací techniky a usilujeme o členství některých z nich v Koalici. Rozbíhající se kampaň přilákala pozornost lidí z mnoha různých míst celé ČR, přibývají dotazy na recyklovaný papír, na možnosti, kde ho sehnat, na jeho kvalitu atd.

Kampaň Šetrné papírování také přichází s novou soutěží pro děti, které při plnění soutěžních úkolů budou jednat s úřady, novináři, psát svoje vlastní články a plánovat mediální strategie – tedy povedou svoji vlastní kampaň Šetrné papírování – a to s reálnými výsledky. Vítězný tým bude odměněn několika denním pobytem ve slovenských horách.

šetrné
papírování

Uvnitř listu: Spolana musí přestat být hrozbou

ARNIKA, Ekologické sdružení, Chlumova 17, 130 00 Praha 3,
tel/fax: 222 781 471, e-mail: arnika@arnika.org
Tiskový mluvčí ARNIKY: Marek Jehlička, 606 727 942, marek.jehlicka@arnika.org

www.sdruzeniARNIKA.cz

POMÁHÁME VEŘEJNOSTI CHRÁNIT ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Aktivní zapojení veřejnosti do procesů ovlivňujících životní prostředí a hlavně účinná pomoc – to jsou základní cíle programu Arniky Veřejnost a životní prostředí. Jeho vedoucího Martina Skalského jsme se zeptali, co tato práce vlastně obnáší.

Co je hlavní náplní programu Veřejnost a životní prostředí?

Jak už vyplývá z názvu, jde nám o to, aby se životní prostředí stalo věcí veřejnou. Jednak, aby se lidé o kvalitu životního prostředí zajímali, jednak, aby jim nebylo jedno, v čem žijí. Dnes máme podle zákona právo být o kvalitě životního prostředí informováni, existuje navíc řada předpisů na ochranu přírody a prostředí. Mnohdy mohou lidé do rozhodování – např. o průmyslových projektech – dokonce sami zasáhnout. A to je ono. Občané by neměli být pouhými pozorovateli. V případě, kdy člověka něco ohrožuje nebo když má pocit, že může přispět ke správnému řešení nějakého problému, měl by vstoupit do hry. Specifickou součástí našeho programu je Centrum pro podporu občanů. To se přímo specializuje na lidi, kteří mají jasný cíl, ale třeba přesně neznají všechny možnosti a postupy.

S jakými problémy či dotazy se na vás lidé nejčastěji obracejí?

Je to pestrá směsice problémů, od banálních, které vyřeší jednoduchá rada, až po nesmírně komplikované, na kterých potom dlouhodobě pracujeme. Nejčastější dotazy se týkají kácení stromů, černých skládek, znečišťování prostředí nejružnějšími průmyslovými podniky a problematiky nakládání s odpady. Některé případy souvisejí s připravovanými stavbami – například v blízkosti chráněných území – nebo s novými průmyslovými a dopravními stavbami.

V čem jim můžete pomoci a v čem naopak nikoliv?

Nemůžeme nikomu nic zakázat ani nařídít, nejsme soud, úřad ani policie. Lidé od nás občas

očekávají, že rychle vyřešíme kdekou nepříjemnost. To ovšem neumíme. Naším cílem je naučit lidi, jak mohou sami přispívat k ochraně a zlepšování kvality životního prostředí. Můžeme poradit, napsat úřední dopis, petici či stanovy občanského sdružení. Jsme schopni připravit podklady pro novináře či informační letáky, zprostředkovat odbornou pomoc nebo právníka. V některých zásadních kauzách se i přímo angažujeme – organizujeme tiskové konference, účastníme se správních řízení a různých jednání. Vzhledem k naší omezené kapacitě se ale takto intenzivně můžeme věnovat jen pár případům současně.

Jaké jsou momentálně „nejžhavější kauzy“ programu?

Dlouhodobě pracujeme na kampani proti výstavbě dálnice D3 do Českých Budějovic a snažíme se prosadit po všech stránkách výhodnější dopravní řešení. Podobně složitý případ představuje projekt výstavby zkušebního polygonu firmy Škoda Auto, který ohrožuje biocentrum Mladá u Milovic. Vedeme také dlouhodobý projekt Děčín – město pro lidi, jehož předmětem je bezpečná doprava – tedy omezení automobilismu, více cyklostezek, zklidnění a ozelenění centra města. Mimo tyto velké případy sledujeme desítky lokálních problémů a spolupracujeme s mnoha místními občany, sdruženími i obcemi.

Jaké jsou největší úspěchy? V čem se podařilo pomoci veřejnosti natolik, aby zvítězila nad průmyslovou či obchodní lobby?

Často jsou úspěchy pouze dílčí. Například u zmíněného polygonu Škoda jsme si mysleli, že je vyhráno, když automobilka odstoupila od stavby v lesích u obce Úhelnice. Jenže za pár měsíců se objevila se stejným projektem u Milovic a vše začalo nanovo. Jedním z velkých a snad definitivních úspěchů bylo zastavení projektu společnosti URSETA, která chtěla v Nymburce budovat výrobní smrtelně nebezpečných chromových sloučenin. Několikrát se nám již podařilo zabránit zbytečnému kácení stromů v parcích či ulicích měst, nebo odvrátit stavby v cenných přírodních oblastech – například v pražském přírodním parku Košíře-Motol. Mimo tyto kauzy je ale myslím důležité, že jsme přispěli ke vzniku mnoha občanských sdružení a poskytli jim určitou pomoc a zájem. Některá z nich dnes působí samostatně, velmi úspěšně brání svou lokalitu a přispívají k jejímu všestrannému rozvoji. Pokud se lidé s naším přispěním stanou rovnocennými soupeři komerčních subjektů a respektovanými partnery pro úředníky a komunální politiky, vnímám to jako velký úspěch, byť by se jim třeba nepodařilo v nějaké konkrétní kauze vyhrát.

SPOLANA MUSÍ PŘESTAT BÝT HROZBOU

Spolana Neratovice musí přestat být hrozbou pro své okolí! To je cíl občanské petice, jejíž vznik iniciovalo občanské sdružení ARNIKA společně s obyvateli Neratovicka. Petice požaduje bezpečnou likvidaci starých ekologických zátěží, důkladný průzkum reálných dopadů provozu chemičky na její okolí a zajištění výroby proti vypouštění a havarijním únikům škodlivin, především chlórů, rtuti, dioxinů a dalších chlororganických látek. Dále protestuje proti spuštění výroby, dokud nedojde k úplné revizi bezpečnosti, zejména nebezpečného provozu PVC a nebude s veřejností projednáno zabezpečení podniku proti haváriím podle požadavků zákona o prevenci závažných havárií. Důležitým bodem je také náhrada škod, které Spolana Neratovice způsobila zemědělcům a dalším lidem z okolí nejméně za poslední tři roky. Pod peticí je nyní zhruba 500 podpisů.

Ředitel petici nepodepsal

Ředitel Spolany Miroslav Kulih a setkání se starosty sousedních obcí prohlásil, že by klidně podepsal petici proti Spolaně. A tak mu vedoucí programu ARNIKY Toxické látky a odpady RNDr. Jindřich Petrlík jednu k podpisu nabídl. Ačkoli nebyla namířena proti Spolaně, jako spíš za její bezpečný provoz, Kulih její podpis odmítl, a to velmi roztrpčeně. Že prý se vyjadřoval k petici docela jině a že žádný podpis neslibil. „Inu, když někdo hovoří o takové ošemetnosti jako je podpis petice proti vlastnímu podniku, měl by si dát dobrý pozor při formulaci svého vyjádření, když za ním pak nedokáže stát. Je samozřejmě možné, že informaci zkomolil i tisk. Vzhledem k tomu, že byla otištěna v seriózních Lidových novinách, o tom však pochybuji,“ říká k tomu mluvčí ARNIKY Marek Jehlička.

ARNIKA Miroslava Kulihu zároveň vyzvala ke zveřejnění množství toxických látek, které jsou skladovány v areálu jeho podniku, či které unikly při různých haváriích nebo při transportu. Tyto informace ARNIKA od ředitele Spolany dosud nedostala, přestože nemůže být složité se jich uvnitř vlastního podniku dopátrat. Ledaže by Spolana o toxických látkách uvnitř vlastního podniku neměla přehled.

Havárie pokračují

Program Toxické látky a odpady také monitoroval dopady úniků chlórů do ovzduší v okolí Spolany. K těm došlo během povodní a po nich vcelku třikrát v rozsahu několika stovek tun. Nehledě na tisíce tun látek, které skončily v povodňových vodách. Některé fotografie rostlin spálených chlórem najdete na internetových stránkách Povodně 2002 a ekologické škody (<http://havarie.arnika.org/>), které ARNIKA zřídila vzápětí po povodních za účelem mapování důsledků úniků toxických látek v srpnu.

Spolana se také musela potýkat s likvidací další havárie, při které unikl oxid siřičitý. ARNIKA se proto ihned obrátila na ministra životního prostředí Libora Ambrozka a na ministra vnitra Stanislava Grosse s výzvou, aby Spolana Neratovice nebyla spuštěna dříve, než projedná zabezpečení podniku s veřejností ve smyslu zákona o závažných haváriích.

Celý problém Spolany Neratovice je daleko širší a budeme se mu věnovat v kampani Budoucnost bez jedů i nadále. Tomuto tématu vymezíme širší prostor také v prvním vydání Čtvrtletníku v roce 2003.

AKTUALITY Z POBOČEK ARNIKY

Arnika MOST

Mostecká pobočka posílila svůj stav o studenty litvínovské Scholy Humanitas. I když největší úsilí je v současné době věnováno kampani Šetrné papírování, rozhodli jsme se podpořit letošní ročník celonárodní akce Den bez aut. Na infostánku jsme seznamovali mostecké občany se smyslem této akce a sbírali podpisy pod výzvu Nechte auto doma.

Protože se na Mostecku a Chomutovsku chystá výstavba větrných elektráren a na druhé straně Mostecká uhelná společnost otevřeně hovoří o výstavbě nové uhelné elektrárny, hodláme se okrajově věnovat i této problematice. První akcí by měla být přednáška o obnovitelných zdrojích energie.

Kontakt: Ing. Soňa Hykyšová, ARNIKA Most, Budovatelů 2350, 434 01 Most, most@arnika.org, www.most.arnika.org

Přehrada v Nových Heřminovech se zatím stavět nebude

Rozhodnutí krajských zastupitelů Moravskoslezského kraje o tom, že protipovodňovou ochranu je třeba řešit komplexně pro celé povodí řeky Opavy, rozradostnilo v polovině září členy ostravské pobočky, kteří již rok usilují o zrušení plánů na výstavbu přehrady v Nových Heřminovech. Věřící totiž, že zhodnocení variant možných protipovodňových opatření v celém povodí prokáže zbytečnost přehrady v Nových Heřminovech.

Členové ostravské pobočky ARNIKY vystoupili před krajskými zastupiteli v den rozhodování a předali hejtmanovi Moravskoslezského kraje Evženu Tošenovskému petici „Za zachování Nových Heřminov“, kterou zatím podepsalo 1746 občanů.

Obec Nové Heřminovy na Bruntálsku stojí v místě, kde by měla být postavena přehrada chránící před povodněmi níže položené obce a především město Krnov, ležící na řece Opavě. Těto stavbě, jež je v tzv. veřejném zájmu, by padlo za obět 150 domů, o svůj domov by přišlo 257 obyvatel vesnice.

Kontakt: Lenka Daňhelová, ARNIKA Ostrava, Bohumínská 63, 710 00 Ostrava 2, ostrava@arnika.org

Arnika PRAHA

Veřejnost proti dálnici D3

V sobotu 20. září proběhl cyklistický výlet po plánované trase dálnice D3 Posázavím. Výlet zahájila starostka Jílového a cyklisté vyrazili kolem poledne na trasu přes Luka pod Medníkem, Žampach, Hostěradice a Lešany do Václavic, kde akci zakončoval starosta Václavic. Kromě výhledů do krásné krajiny čekal účastníky přívoz přes Sázavu (pramici pro dva) a večerní koncert ve Václavících. Výletu se zúčastnilo 35 lidí, mezi kterými nechyběla náměstkyně ministra životního prostředí Eva Tylová a senátorka Helena Rögnerová.

Pražská pobočka Arniky pořádá nejen pro své členy pravidelné videopromítání, které se koná každý čtvrtek od 18:00 v Chlumové ul. 17 na Žižkově. Každý čtvrtý čtvrtek v měsíci se konají schůzky pobočky.

Arnika DĚČÍN

Veřejnost a životní prostředí – Děčín

Nejvýraznější akcí děčínské pobočky ARNIKY byl v poslední době Den bez aut v Děčíně. V rámci projektů Cyklistika v Děčíně není jen rekreačním sportem a Bezpečná cesta do školy jsme během Dne bez aut roznesli po městě cyklistické anketní lístky mapující zájem občanů o tento druh dopravy, vyzvali jsme městský úřad k vytvoření pátečních cyklotras přes město, uskutečnili jsme několik besed s dopravními odborníky a představiteli města na dopravní témata a zorganizovali jsme cyklistické soutěžní odpoledne pro děti.

ARNIKA vyzvala poslance, aby zastavili stavby na dolním Labi

Zatímco Německo po povodních zcela přehodnotilo přístup k labské vodní cestě a při jednáních o koaliční smlouvě nové vlády se rozhodlo zastavit všechny regulační práce, včetně těch, které již byly zahájeny, české Ministerstvo dopravy se i nadále pokouší prosadit jezy Prostřední Žleb a Malé Březno na dolním Labi.

Začátkem října podal investor, Ředitelství vodních cest, žádost o výjimky ze zákona o ochraně přírody a krajiny na tyto stavby. ARNIKA se samozřejmě zúčastní správních řízení. Kromě toho jsme opakovaně vyzvali Ministerstvo dopravy a další instituce k tomu, aby prostředky, určené na přípravu těchto staveb ve Státním fondu dopravní infrastruktury, převedly na nápravu povodňových škod na dopravní infrastrukturu. Další utrácení peněz na tyto stavby, které po rozhodnutí Německa zastavit regulace Labe zcela ztrácejí dopravní smysl, považujeme totiž za trestuhodné plýtvání veřejnými prostředky. Proto jsme také vyzvali poslance, aby toto plýtvání zastavili.

(viz <http://havarie.arnika.org>)

Natura 2000 na Děčínsku

Od září pořádá ARNIKA na Děčínsku sérii výstav a besed, informujících o připravované soustavě chráněných území Natura 2000. Výstava zatím navštívila 7 obcí a po komunálních volbách bude představena v Děčíně. Výstava je zároveň příležitostí seznámit se s názory občanů i zastupitelů na ochranu přírody.

Arnika OSTRAVA

O víkendu 27. – 29. 9. 2002 se v Českém krasu na Kubrychtově boudě konala valná hromada ARNIKY. Na programu byly hry i vážnější debaty.

ARNIKA pomáhala po povodních

Zprávy o povodních zastihly ARNIKU uprostřed pracovního soustředění ve Žďáru nad Sázavou. Informace o ničivém živlu zvedly ze židlí několik našich členů, kteří začali okamžitě koordinovat pomoc a sami ihned odjeli přiložit ruku k dílu. Zhruba 14 dobrovolníků ARNIKY pomáhalo likvidovat následky povodní postiženým obyvatelům v Husinci u Řeže, dalších 10 lidí bylo zapojeno do pomocných prací ve Zbraslavi a v blízkých obcích Lahovice a Lahovičky. „Strašlivý zápach, zničené domy a zahrady zaplavené bahnem, zoufalí lidé, kteří v několika okamžicích přišli o vše, co celý život budovali. V každém domě, z něhož jsme vynášeli stohy rozmoklých knih, vyhazovali poničené osobní věci, které už se nedaly zachránit, jako bychom i my přicházeli o ty nejzákladnější jistoty, které vytvářejí pocit bezpečí a domova. Na druhou stranu nás i obyvatele postižených oblastí těšila rychlost, s jakou se sjížděli dobrovolníci ochotní nezištně pomáhat a organizace práce, včetně takových „drobností“, jako byl zdravotník u každé skupiny, či povinné používání roušek a gumových rukavic, které nám byly dodávány,“ popisuje autentické zážitky Lenka Daňhelová z ostravské pobočky ARNIKY, která se intenzivně věnuje protipovodňové ochraně v rámci kampaně Živá voda v srdci Evropy.

Šárka Dostálová (zakladatelka ARNIKY Děčín) ve spolupráci s děčínským úřadem práce vymyslela jedinečný způsob, jak rychle a efektivně pomoci odstranit následky povodní, a to využitím pracovních sil nezaměstnaných. Ti dostali příležitost ucházet se o pracovní smlouvu na dobu určitou – tedy po dobu likvidace povodňových škod. „Neziskové organizace s nimi uzavíraly pra-

covní smlouvy, shromažďovaly žádosti občanů a organizovaly pracovní skupiny. Sdružení ARNIKA tak dočasně přijalo 27 nových zaměstnanců, kteří dodnes uklízejí v domácnostech a například i v děčínské poliklinice,“ uvedla Šárka Dostálová.

ARNIKA také zřídila internetové stránky *Povodně 2002 a ekologické škody*, kde přináší informace o toxickém znečištění v souvislosti se srpnovými povodněmi.

ARNICE je jeden rok!

A při té příležitosti jsme poprosili o zhodnocení naší roční činnosti

Katku Kociánovou, koordinátorku informačního centra Zeleňého kruhu

Ing. Karla Jecha, ředitele Otevřené společnosti, o.p.s. a pražského lídra Strany Zelených v obvodu I.

a **Hanu Pernicovou**, programovou ředitelku Nadace VIA.

Co oceňujete na činnosti sdružení ARNIKA?

KK: To, že se držíte svých témat, především toxických látek, a rychle reagujete. Pro veřejnost jste čitelní, ví, čemu se věnujete.

KJ: Líbí se mi rychlé a podrobné informování členů, novinářů a veřejnosti. Stejně tak je dobrý přehledně vedený web a velmi rychlá aktualizace stránek. Jsem rád, že hlídáte činnost (resp. někdy nečinnost) České inspekce životního prostředí.

HP: Oceňuji, že si ARNIKA za tak krátkou dobu existence dokázala získat takové renomé. Máte schopnost kombinovat odbornou

kvalitu a profesionalitu s entuziasmem a kvalitně pracovat s médii. Sympatická je také Vaše flexibilita.

Co by naopak ARNIKA měla zlepšit?

KK: Co mě hodně bavilo a chybí mi, je časopis Alternativa (pozn.: přestal vycházet v roce 1999).

KJ: Není mi zcela jasné, proč na stejné kauze (Spolana Neratovice) pracují dvě organizace – Arnika a Greenpeace. Pro veřejnost je to trochu matoucí.

HP: Sami patrně o nějakých svých nedostacích víte, ale navenek se neprojevují.

Jak vnímáte místo ARNIKY mezi ekologickými organizacemi, šíří v neziskovém sektoru?

KK: Zviditelňujete kauzy, o kterých se třeba mluví, ale pak se jich nikdo nechytne. Také je důležité, že sledujete případy nejen v Praze, ale celorepublikově ve svých pobočkách.

KJ: Před rokem se zdálo, že pro další ekologickou organizaci v ČR není již volná nika, ale bylo to jen zdání. Orientace na mimopražské kauzy, podporu občanů v místech a na činnost ČIŽP se ukázala jako potřebná.

HP: Jako jednu ze špičkových „advocacy“ ekologických organizací. A to i šíří v neziskovém sektoru, s důrazem na „advocacy“.

Máte nějaký konkrétní příklad, co Vás potěšilo z činnosti ARNIKY v poslední době?

KK: Mě potěšila skládačka ke Spolaně. Obecně mám ráda Vaše skládačky, protože jsou stručné, jasné a orientované na veřejnost. Také se mi líbí Vaše nová aktivita – soutěž pro děti ke kampani Šetrné papírování.

KJ: V poslední době mne zaujala iniciativa děčínské Arniky – zapojení nezaměstnaných do likvidace povodňových škod. V prvním roce se mi líbily i aktivity, které ostatní nevládky nedělají – Natura, mokřady, ochrana Labe – to vše v mezinárodním kontextu.

HP: Mě těší dlouhodobé aktivity kolem spaloven a dioxinů a ono „povodňové angažmá“ z Děčína, o nichž média přinesla zprávu o pozitivní činnosti nevládních organizací, což se příliš často v TV neobjevuje.

Co byste chtěli ARNICE popřát do 2. roku nebo vzkázat našim členům a přispěvatelům?

KK: Přeji Vám hodně sil a energie, abyste vydrželi – Vy jako organizace i Vaši členové, lidé v ARNICE.

KJ: Vydržet!

HP: Arnice: Ať vám to klapne jako dosud a ať se vám daří udržovat onu rovnováhu mezi profesionalitou a nadšením. Členům a přispěvatelům: Ani sebelepší organizace se bez příznivců (platících) neobejde. A organizace, která má ve štítu slovo „advocacy“, už vůbec ne. Zůstaňte s Arnikou i dál – potřebuje to nejen ona sama, ale hlavně kauzy, na kterých pracuje.

Příští Čtvrtletník přinese řadu změn. Rozšíří se jeho obsah na 8 stran, bude mít nové jméno i novou tvář. Hlavním tématem prvního čísla v novém roce bude Spolana Neratovice.

Čtvrtletník sdružení ARNIKA vychází 4x ročně v nákladu 1000 ks v Praze, toto číslo vyšlo 11. 11. 2002. **Vydává:** ARNIKA – Koordinační centrum, Chlumova 17, 130 00 Praha 3, tel/fax: 222 781 471, www.sduzeniARNIKA.cz **Šéfredaktor:** Marek Jehlička – tiskový mluvčí, spolupracovníci: Soňa Hykyšová, Martin Skalský, Jindřich Petrlík, Jan Dostál, Petr Hrdina, Lenka Mašková. **Adresa redakce** je totožná s adresou vydavatele.